

© Editura EIKON

București, Calea Giulești 333, sector 6,
cod poștal 031310, România

Difuzare / distribuție carte: tel/fax: 021 348 14 74
mobil: 0733 131 145, 0728 084 802
e-mail: difuzare@edituraeikon.ro

Redacția: tel: 021 348 14 74
mobil: 0728 084 802, 0733 131 145
e-mail: contact@edituraeikon.ro
web: www.edituraeikon.ro

Editura Eikon este acreditată de Consiliul Național
al Cercetării Științifice din Învățământul Superior (CNCSIS)

Descrierea CIP este disponibilă
la Biblioteca Națională a României

ISBN: 978-606-49-0142-2

Tehnoredactor: Mihăița Stroe

Editor: Valentin Ajder

Vianu Mureșan

¡Bravo, campeón! *(memorialul agoniei)*

E I K O N

București, 2019

Cu gura mea neștiutoare nu te mai pot chema, Doamne,
 întunericul casei mele s-a îngroșat ca pământul, iar patul pe
 care boala m-a pironit mi-este de-acum sicriu,

Ia-mi, Doamne, suflarea de viață și până la Cea de-A
 Doua Ta Venire îneacă sufletul meu în uitare,

Dă-mi liniștea cea de veci și din văgăuna pământului nu
 mai scoate slăbitele mele oase până în Ziua Învierii.

CUPRINS

<i>Marti, 23 februarie, 2016</i>	5
<i>¡Un milagro!</i>	10
<i>¿Qué tal, Marian?</i>	17
<i>Picioarele</i>	21
<i>Salonul celălalt</i>	25
<i>Pe terasă la chinezi</i>	41
<i>Somnul</i>	54
<i>Unu, doi, trei și...</i>	58
<i>Bebeluşul</i>	69
<i>Jocurile</i>	75
<i>Diminutivele</i>	90
<i>Vizitatorii</i>	94
<i>Metamorfoză</i>	104
<i>Scoaterea din casă, 14 aprilie, 2016</i>	110
<i>15 aprilie, 2016</i>	119
<i>Respirația</i>	126
<i>Ce faci, coită?</i>	129
<i>16 aprilie, 2016</i>	131
<i>Sufletul îi face toaleta trupului – o viziune</i>	135
<i>Ultima noapte, poate</i>	140
<i>17 aprilie, 2016</i>	144

20 aprilie, 2016	147
<i>Nu aş putea scrie în această noapte</i>	150
<i>Guapa, 21 aprilie, 2016</i>	153
<i>Revelația șarpelui</i>	155
<i>Jesús</i>	160
22 aprilie, 2016	164
23 aprilie, 2016	168
<i>Spitalul San Juan de Dios</i>	173
27 aprilie, 2016	179
<i>Am putea, acum, să vorbim despre moarte</i>	184
<i>Patul de suferință</i>	199
3 mai, 2016	201
4 mai, 2016	204
<i>Răsufierea</i>	207
8 mai, 2016	210
9 mai, 2016	214
<i>Dar Tu cum o mai duci, Doamne?</i>	217
<i>Intrările și ieșirile din corp, 11 mai, 2016</i>	221
12 mai, 2016	228
<i>Speranță de viață</i>	234
13 mai, 2016	238
14 mai, 2016	242
15-16 mai, 2016	245
<i>Crucea din cuvinte</i>	256
<i>Prohodul lui Marian</i>	261

MARȚI, 23 FEBRUARIE, 2016

~ m-am rugat de ei, m-am rugat fierbinte de ei,
care mi-ar fi putut fi frați,
care mi-ar fi putut fi prieteni ori dumnezei,
să se-ncumete careva să sape o groapă,
căci sunt cât pe ce să mă nasc și-mi trebuie
un loc sigur pentru tot trecutul
pe care îl voi vărsa din mine atunci,
m-am rugat de unul care mi-ar fi putut fi tată

– scoate brișca măcar, fă cu ea o scobitură în piatră,
fie cât de mică, și-n timpul ăsta nu te uita după
tremuratul inimii, să nu te ia cumva cu frică,
iar de crezi că așa ți-ar fi mai ușor să faci un loc
în care tot trecutul să-mi scobor, scoate ceva
afară din tine, poate de pe undeva un osișor,
și-apoi peste cavitatea din tine cu mine plină,
închină-te și arde
până trecutul meu se va preface-n lumină –

însă ei toți s-au purtat fără milă, s-au făcut că nu mă aud
cică nu poate fi real că vorbește unul fără viață,
și de-aceea stau în groapa pe care
nimeni n-a vrut să mi-o sape, stau și asud,
iar de la atâta întârziat în naștere mi se face greață ~

Marian se află internat de trei zile la Secția de Oncologie Medicală din Spitalul Universitar Miguel Servet, Zaragoza. Are o infecție masivă la plămâni, nu mai poate respira decât cu mască de oxigen. I se administrează un cocteil de antibiotice pentru că nu e stabilită deocamdată nici cauza și nici natura infecției sau, poate, nu ni se spune nouă. Până în acest moment n-a reacționat la tratament, infecția a avut o extindere fulminantă din momentul internării, i-a împânzit ambii plămâni. Pompa de oxigen forțează aerul umidificat să intre în corpul lui. Edemul, accentuat în mod îngrijorător în ultimele zile, i-a schimbat total înfățișarea: fața îi este buhăită, corpul umflat, mâinile și picioarele tumefiate.

Am în fața ochilor hiperbola neliniștitoare în care boala i-a transformat treptat înfățișarea fizică. Trupul lui a împrumutat o stranie expresie artificială cu care e greu să mă obișnuiesc în primele clipe, deoarece pare făcut din cauciuc și, în același timp, parcă ascunde o amenințare, ceva dosit și exploziv în adâncul lui. Mă izbește o senzație de neliniște, chiar spaimă, pe care cu greu mă controlez să n-o arăt, deoarece simt că acest corp mi-l înstrăinează. Parcă n-ar fi al lui, acesta e primul meu gând, ci numai un costum de carnaval. Nu l-am mai văzut niciodată în acest fel, iar corpul lui de-acum, deși nu e mult mai mare decât în urmă cu trei luni când ne-am întâlnit ultima oară, este izbitor de diferit în plan semantic. Exprimă pericol, urgență, derută, vulnerabilitate. Arată în mod limpede că ceva s-a schimbat profund

în rău, nu se știe exact ce, și că starea lui nu mai e sub controlul medicilor. Acea mână medicală sigură, despre care credeam că e veșnică – pentru că ne plăcea să o investim cu atotputință, forțând în acest fel psihologic un sentiment de siguranță pe care l-am fi dorit situație obiectivă –, pare să fie acum neputincioasă sau să se fi ridicat de pe el.

În situațiile de viață cele mai grave – cum e și aceasta – de natură clinică, transcendența se ivește în mijlocul nostru atrasă magnetic de teamă, prin nevoia de soluție urgentă, miraculoasă, pe care n-o mai vezi plauzibilă prin medicii, tratamentele, tehnologia existentă. Câtă vreme știi că medicii pot să te trateze și te încredințezi lor în totalitate, aceștia capătă caracter epifanic, sunt niște instrumente ale lui Dumnezeu. Chiar și pentru cineva care e sceptic sau indiferent sub aspect religios, încredințarea totală în mâinile medicilor are caracter religios, căci este licitat un raport cu omnipotența. Nu crede sau nu-și pune problema lui Dumnezeu, dar speră în eficiența unui atribut al Lui, puterea totală, pe care o transferă asupra medicului. Pentru noi, familia lui Marian, faptul că era tratat în Spania, unde sistemul medical e mult mai bun, acest fapt contribuia o dată în plus la întreținerea iluziei că ar putea fi salvat. Însă atunci când medicul se vedește neputincios, în situațiile terminale, puterea divină cu care a fost creditat rămâne activă, dar disociată de persoana lui profesională, plutește în aer ca transcendență a puterii pure de la care bolnavul așteaptă încă ceva, chiar o minune. Sentimentul neajutorării în boală este una dintre formele în care putem găsi, personalizat și contextualizat, acel refren psaltic al exasperării dinaintea unui Dumnezeu pe care nu-l cunoaștem, a cărui milă nu știm

dacă o merităm, dar pe care-L invocăm cutremurați de nevrednicie, înlăcrimați de speranță.

Dacă l-ar vedea un copil, ar putea crede că din cauza aerului pe care pompa de oxigen îl suflă în el este așa de umflat. Mi-ar fi plăcut să am percepția naivă a unui copil, să cred că e un corp de arlechin cu care Marian vrea să mă sperie la neceput, pentru ca mai apoi să-l dea jos de pe el, să-l dezbrace și să mă facă să râd recunoscându-i trucul. Aș fi preferat să mă fi dus de la Cluj la Zaragoza, să fi alergat cât de repede aș fi putut de-acasă de la Mariana până la spital după ora 10 seara în acea zi de iarnă, ca să mă păcălească Marian cu comicăria lui și să mă facă să râd, iar apoi să mă bată pe umăr și să râdă el de mine – ce a pus la cale și cum m-a dus de nas. Dacă așa ceva ar fi făcut, aș fi fost fericit, i-aș fi mulțumit că m-a pus pe avion cu o toană bășcăliosă, că s-a gândit să-mi joace o mică scenetă de ziua mea. Teama însă că nu e de joacă felul în care-l văd, în care arăta, îmi stârnea un fel de cutremurare echivocă. Eram martorul unei situații neliniștitoare pe care corpul lui o conținea într-o formulă criptată, ceea ce o făcea cu atât mai de temut.

Pleoapele și pungile de sub ochi sunt mari, roșii, lucioase, cu urme de urdori și umezeală pe la colțuri. Prin masca de oxigen, fixată cu două perechi de curele elastice, îi ies și părul – crescut parcă, brusc, mai lung decât îl purtase în ultimii ani, înroșit de la vreo substanță din medicamentele tratamentului experimental pentru tumoarea la creier, administrat la Barcelona timp de aproape cinci săptămâni – și ciuful de pe bărbie, îngălbenit, precum costița de mălai, de la aceleași substanțe. Când am intrat în salon și l-am văzut stând în fund pe pat cu acea mască pe față, în mintea mea

s-a produs o asociere neașteptată. Mi s-a părut că seamănă cu elefântelul Ganesha din mitologia indiană, că furtunul de oxigen este o trompiță. Nu mi-am dat seama chiar în acea clipă că, de fapt, este un alt fel de cordon ombilical prin care viața se prelinge în el odată cu oxigenul.

Acum că părul e crescut, cicatricile pe partea stângă a capului, în spatele și deasupra urechii, de la vechile operații pe creier arată și mai misterios, pentru că sunt mai adânci și ascunse. Te gândești că pe acolo craniul lui a fost decupat și cineva a privit înăuntru, a lucrat pe creier, i-a zgâlțâit tumoarea. N-a ras-o de tot, n-a fost posibil, exista riscul să-i distrugă vederea sau să rămână imobilizat. Și așa câmpul vizual al ochiului drept tot s-a înjumătățit după prima operație, pierzând partea laterală. Craniul a fost închis la loc, tăietura s-a vindecat, cicatricea a rămas ca o hieroglifă scobită-n os, dar tumoarea după un timp s-a refăcut în alt loc, de unde iarăși a fost zgâlțâită și slăbită provizoriu cu radioterapie și chimioterapie. Nu a cedat însă de tot nici prin aceste tratamente. Ultima dată s-a instalat înspre mijlocul creierului, acolo unde nu mai poate fi atinsă prin operație. Parcă ar fi știut unde să-și caute locul cel mai sigur. Inteligența rea, ascunsă și subversivă a bolii ar fi în sine un subiect de cercetare și de meditație. Chiar de meditație religioasă, căci prea seamănă *Inteligenței căzute* din ereziile gnostice.

Nu l-am mai văzut niciodată pe Marian cu părul roșcat și bărbuță arămie. Una dintre asistentele medicale tinere de pe secție a observat într-o zi, în timp ce-i fixa masca de oxigen, că Marian are genele dese și frumos arcuite, ca fetele. „Dacă aș avea eu gene ca ale lui!”, a exclamat.

*~ trupul i se făcuse subțire ca foița oglinzii, suprafața opacă,
cu cât opacitatea mai întunecată, cu atât
întunecimea bolii mai strălucitoare,
trupul se extrăgea din nepătrunsul bolii ca obrazul
sfântului din pâcla icoanei. era pâlpare de viață.
aerul care intra în el era expirat de celălalt,
avea privirile ațintite într-acolo de unde gândul se îndepărtează,
de pe partea cealaltă îi luneca pe obraz
un ciudat surâs care nu era al lui.
și nu putea să tacă fără să fie auzit de celălalt ~*

Trecuseră cinci zile de la internare, iar Marian respira tot mai dificil, total dependent de aparat, antibioticele tot nu-și făceau efectul, infecția îi cuprinsese ambii plămâni și părea de necontrolat. Doctorița de pe secție era rezervată, cu atât mai mult cu cât nu avea competențe în pneumologie. Datele obținute până în acel moment de la pneumologie nu indicau originea infecției și, prin urmare, nu se putea face nicio prognoză. Încă nu putea sau nu dorea, nefiind edificată, să ne spună despre ce era vorba, dacă este infecție cauzată de germeni bacterieni, virusuri respiratorii sau ciuperci, care în mod natural se găsesc în mucoasele organismului. Eu nu știam atunci, și poate că nici Luminița nu știa, că problemele la plămâni, pneumoniile

și infecțiile apar inevitabil la un moment dat în cazurile de cancer trecute prin terapii cu citostatice, chimio și radioterapie, care distrug leucocitele, bulversează sistemul imunitar, slăbesc rezistența generală și puterea de refacere a organismului. Am aflat mai târziu dintr-o carte a neurochirurgului englez Henry Marsh. Acestea sunt tratamente de încetinire a evoluției tumorii cât timp reușesc să inhibe și să stopeze reproducerea dezordonată a celulelor canceroase, derutându-le programul genetic, dar probabil că slăbirea colaterală a organismului predispune la metastazare sau apariția altor forme de cancer. Șocul chimio și radioterapiei afectează în primă instanță metabolismul celulelor canceroase, dar în intervalul cât durează unda de șoc, acestea au timp să sufere mutații în urma cărora devin mai rezistente sau mai violente.

Doctorița vorbea de eventualitatea de a-l intuba pe Marian pentru ultimele zile sau ore pe care, presupunea ea, le mai are de trăit. Trebuia să ne gândim și să ne sfătuim, Luminița, eu și cu Mariana. În momentul în care vorbea cu noi comunicându-ne rezultatele ultimelor analize privind starea lui Marian, avea o anumită sobrietate profesională, dar și ceva amabil, politicos întipărit pe chip. Mă întrebam câte cazuri similare o fi înregistrat de-a lungul carierei ei, de câte ori va fi fost în situația să își exprime îngrijorarea și regretul în fața familiei cuiva ajuns în aceeași dificultate în care era fratele meu acum. Cred că neutralitatea controlată a expresiei feței este o mască profesională și, în același timp, un ecran de protecție. Uneori suferința și chipul bolnavilor te pot „arde” cu jetul fatalității ce radiază din ele, dacă te expui, intri în contact apropiat cu ele fără ecran de protecție.

Aceasta este valabil mai mult pentru oncologi decât pentru doctorii cu alte specializări, căci ei se lovesc în fiecare zi de bolnavi în stadii terminale, de trupurile și chipurile desfigurate de durere, degradare, disfuncționalitate, neputință, de iminența morții. Trupurile deformate și contorsionate, măcinate de răul ascuns, fețele crispate de suferințe neînchipuite sunt un limbaj pe care nu-l poți prinde, limbă sălbatică, idiomul obscur în care bâiguie divinatoriu moartea însăși. Bolnavul terminal ajunge, în acel stadiu, trâmbița pe care moartea a înșfăcat-o și cu care tună cumplitele ei vestiri. Neputincios, terfelit, chircit, dintr-odată trupul e transformat în trâmbiță apocaliptică, slujește perfect de instrument al unor sinistre prevestiri. Niciun alt instrument, nicio altă stare a ființei nu ar fi mai „potrivită” pentru acea misiune. Corpul pe moarte este cel mai „bun” instrument pentru acel scop, căci el e revelația și confirmarea ei imediată.

În timp ce stăteam de vorbă cu doctorița în fața ușii de la salon, dacă ne-ar fi putut observa cineva cu un ochi artistic versat, precum al lui Velázquez de exemplu, și un bun simț analitic al perspectivei, ne-ar fi descompus imediat tabloul în trei straturi de expresie facială împletite, curbate de emoțiile dominante. Primul ar fi fost stratul controlat neutru, temperat, dominat de impresia de responsabilitate, autoritate și pricepere al feței doctoriței, cu netezimea ei profesional exersată, care ne privea și ne vorbea, încercând să redea situația cât mai realist posibil. Al doilea era stratul fețelor noastre îngrijorate, speriate, pe punctul de-a luneca în disperare, înțepenite în nuanțe triste accentuate de pâcla neputinței, care crescuse în jurul sufletelor noastre zile în șir, întunecându-ne. Iar printre noi și doctoriță ar fi zărit, departe în

salon, unde zăcea întins pe pat, fața lui Marian acoperită în mare parte de masca de oxigen, de sub care răzbeau porțiuni de obraz, ochii iritați cu privirile mutate de pe-o direcție pe alta într-o atitudine de derută.

Eram într-un tablou prin care trecea o rază a vederii, care își modifica expresia după felul în care ne modela fețele, prin doctoriță, prin noi și Marian, situația clinică a fețelor noastre. Momentul de revelare al acesteia este atunci când, luând de-o parte familia, doctorul comunică un diagnostic, o opinie profesională sau o veste tristă. Ochiul artistic care ne-ar fi observat ar fi luat el însuși amprenta expresivă a fețelor noastre, s-ar fi scaldat câte un pic în fiecare dintre ele pentru a putea intui și înțelege emoția proprie dominantă, precum și, prin punere laolaltă, complexitatea formulei expresiilor faciale în circumstanța clinică. Vrem, nu vrem, suntem atrași când și când în ipostaze care decupează în pânza vieții tablouri de profundă revelație, care sunt cu atât mai mult artă, cu cât cuprind în sine adevăr și dramă.

Doctorița ne-a invitat la o discuție joi, 25 februarie, pe la ora două și jumătate. Ne așteptam la vestea cea mai proastă. De dimineață îi luaseră sânge și îi făcuseră radiografie la plămâni. Stăteam înfrigați în salon, incapabili să ne întărim reciproc în așteptarea veștii. Ne alinam cât de cât neputința și teama prinzându-ne în brațe scurt, aproape stingheri, rezemându-ne umbră pe umbră. Întins pe pat, Marian dormea greu, iar boala parcă îi împovăra și mai mult trupul, îl transforma în piatră. Deși uneori trupul bolnavilor slăbește, se împuținează, totuși în el crește impresia de greutate pe măsura agravării bolii. E o greutate, aș zice, metafizică, o cădere și absorbire a lui de către centrul nevăzut al bolii